

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres referanse:

Vår dato:
26.05.2020

Vår referanse:

Eivind Digranes, Rådgiver
eivind@ungefunksjonshemmede.no

Høring NOU 2019: 25 – Med rett til å mestre – Struktur og innhold i videregående opplæring

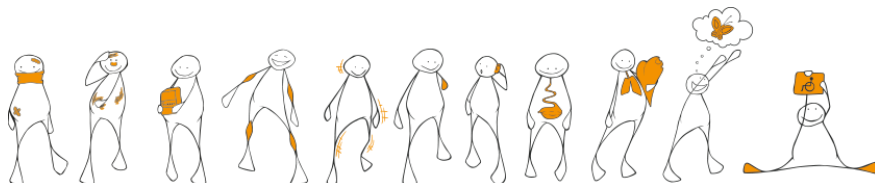
Unge funksjonshemmede er en paraplyorganisasjon for organisasjoner av, med og for unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer. Organisasjonen representerer 37 organisasjoner med over 25 000 medlemmer.

Unge funksjonshemmede takker for invitasjonen til å levere høringssvar til høringen av NOU 2019: 25 Med rett til å mestre – Struktur og innhold i videregående opplæring. Etter ønske fra departementet, gir vi våre innspill til utvalgets forslag ved å henvise til nummereringen i høringsbrevet. Hovedsakelig er våre innspill strukturert etter kapittelinnstillingen, men i noen tilfeller kommenterer vi flere forslag i ulike deler av utredningen samlet. Vi innleder vårt høringssvar med noen innledende kommentarer.

1. Overordnede kommentarer

Unge funksjonshemmede synes overordnet at Lied-utvalget har mange interessante forslag som kan bidra til å øke fullføringen av videregående skole, og lage et utdanningsløp som er mer tilpasset den enkelte elev.

Samtidig er vi skuffet over at utvalget har valgt å overse funksjonshemmede i sin utredning. Utvalgets mandat har vært å levere forslag til endringer i videregående skole som skal gi elevene bedre forutsetninger for å lære og fullføre. Derfor er det beklagelig at utvalget ikke omtaler de mange barrierene elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom møter i videregående opplæring. Svært mange av disse elevene faller ifra nettopp på videregående, og representerer en stor andel av frafallsstatistikken som ofte blir glemt. En studie fra 2013 konkluderte med at hele 64 prosent av elever med fysiske funksjonsnedsettelse ikke fullfører

videregående skole.¹ Dette henger blant annet sammen med manglende universell utforming og individuell tilrettelegging, dårlige overganger og ekskluderende spesialundervisning. Konsekvensen er at svært mange funksjonshemmede og kronisk syke elever ikke kvalifiserer seg til høyere utdanning, og ender opp med betydelig dårligere yrkesutsikter. At disse problemstillingene ikke er omtalt av utvalget er slik vi ser det en tapt mulighet til å øke funksjonshemmedes utdanningsnivå og arbeidslivsdeltakelse.

Vi ber om at den kommende Stortingsmeldingen om videregående opplæring særlig vurderer tiltak som kan bidra til et mer inkluderende opplæringstilbud for elever med funksjonsnedsettelse. Vi oppfordrer departementet til å involvere funksjonshemmedes organisasjoner i arbeidet.

2. Unge funksjonshemmedes forslag til tiltak

Effekten av utdanning på videre arbeidslivsdeltakelse er betydelig høyere for funksjonshemmede, sammenlignet med befolkningen generelt. En mer inkluderende videregående skole vil derfor være et av de viktigste tiltakene for å få flere funksjonshemmede i arbeid. I det følgende foreslår vi noen tiltak som mangler i NOU-en vi mener kan bidra til at flere elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom mestrer og fullfører videregående skole:

Medvirkningen må styrkes

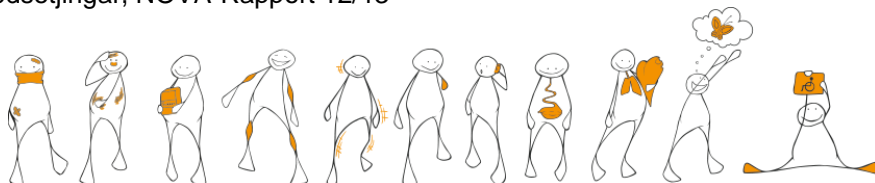
Unge funksjonshemmede mener elevens individuelle medvirkning i videregående skole må styrkes. Medvirkning er helt sentralt for å at opplæringen skal treffe og oppleve mestring. Dette er ofte langt ifra tilfelle i dag, særlig når det kommer til spesialundervisning. Vi ber derfor om at det utvikles veiledere og verktøy for å ivareta elevenes deltakelse i egen læring og tilrettelegging.

Skolebyggene må universelt utformes

En undersøkelse fra Norges Handikapforbund viser at nesten 80% av norske grunnskoler har manglende tilgjengelighet for mange elever med funksjonsnedsettelse. Et tilsvarende kunnskapsgrunnlag mangler i videregående skole. Likevel vet vi at mange elever møter på manglende heiser, høye terskler, dårlig akustikk og utilgjengelige IKT-løsninger også på videregående.

Det er derfor et stort behov for at samtlige videregående skoler i landet blir universelt utformet så snart som mulig. Unge funksjonshemmede mener at det eksisterende veikartet for universell utforming av grunnskoler er et svært godt verktøy for å gjøre nettopp dette. En analyse av Oslo Economics viser at veikartet er samfunnsøkonomisk lønnsomt og vil kunne føre til økt deltakelse i samfunns- og arbeidsliv. Vi mener det må utarbeides et tilsvarende veikart for videregående skoler, med en konkret plan for kartlegging og utbedring av alle landets skoler innen 2030.

¹ Finnvold, Jon Erik, Langt igjen? Levekår og sosial inkludering hos menneske med fysiske funksjonsnedsettinger, NOVA-Rapport 12/13

Universell utforming gjør at alle elever kan delta i undervisningen på lik linje. I tillegg blir det mindre behov for segregerende spesialløsninger som utestenger og bidrar til frafall. En satsing på universell utforming på videregående er derfor bra for alle, og vil kunne bidra til at flere fullfører videregående skole.

Bedre overgang fra ungdomsskole til videregående skole

Unge funksjonshemmede er spesielt opptatt av at overgangen fra ungdomsskolen til videregående skole må bli bedre. Mange elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom opplever denne overgangen som utfordrende. Det kreves gjerne mye tid og krefter for å få på plass tilrettelegging. Flere elever har hatt et godt tilbud på ungdomsskolen, men opplever å måtte begynne på nytt med å skape forståelse for sine behov på ny skole. En viktig årsak til dette er manglende informasjonsutveksling mellom skolene, og at man i flere tilfeller må søke på nytt om sakkyndig vurdering, hjelpemidler og tilrettelegging.

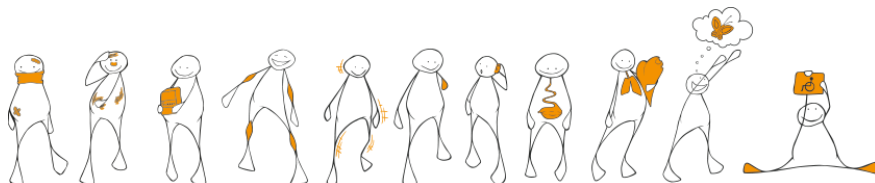
I Innstilling til 188 S (2019-2020:9) ber utdannings- og forskningskomiteen regjeringen se spesielt på regelverket for overgangen mellom ungdomsskole og videregående opplæring. Komiteen skriver at den finner det naturlig at regjeringens varslede Stortingsmelding om videregående opplæring legger frem konkrete forslag til hvordan overgangen kan bedres, særlig for elever med spesialpedagogiske behov.

Unge funksjonshemmede ber om at departementet kommer med konkrete forslag for å bedre overgangen mellom ungdomsskolen og videregående skole. Selv om Lied-utvalget leverer noen forslag som vil kunne bedre denne overgangen for den brede elevgruppen, retter disse seg i liten grad mot elever med tilretteleggingsbehov. Vi ber derfor om at tiltak overfor elever som mottar spesialundervisning prioriteres særlig. Vi viser blant annet her til vårt høringsvar til NOU 2019: 23 Ny opplæringslov, hvor vi blant annet foreslår at det innføres en lovfestet plikt til å sikre en god overgang mellom ungdomsskole og videregående skole.

I tillegg er det behov for en bedre overgang mellom videregående og høyere utdanning. Dette kommenterer vi under forslag 97 og 100 under.

En mer inkluderende spesialundervisning

Flere utredninger de senere årene har konkludert med at det er store mangler ved spesialundervisningen i Norge. Mange elever med tilretteleggingsbehov blir tatt ut av fellesundervisning, møter assistenter uten pedagogisk kompetanse, og blir stilt lave forventninger til. Andelen av spesialundervisning som blir gitt utenfor vanlig klasse øker for hvert skoletrinn, og er svært høy i den videregående opplæringen. En NIFU-rapport konkluderte i 2019 med at to tredjedeler av videregående elever som mottar

spesialundervisning tas ut av klassen sin og plasseres i egne spesialklasser.² Dette er svært alvorlig, særlig siden vi vet at det er tett sammenheng mellom segregert undervisning og elevens sosiale deltakelse og opplevelse av mestring. Ekskluderende spesialundervisning er en viktig årsak til at funksjonshemmede faller ifra i videregående utdanning.

Det er skuffende at denne problemstillingen ikke er adressert av utvalget. Det er et stort behov for å gjøre videregående opplæring mer inkluderende. Unge funksjonshemmede ber om at den kommende Stortingsmeldingen leverer konkrete tiltak for å sikre en mer inkluderende spesialundervisning i videregående skole.

Fritak fra fag

I dag får mange elever med funksjonsnedsettelse fritak fra fag i videregående skole. Ofte blir fritak brukt som enkel løsning i stedet for å tilpasse, selv om det kunne vært mulig for eleven å gjennomføre faget med tilrettelegging. Fritak fra hele eller deler av obligatoriske fag kan få alvorlige følger for den enkelte, inkludert manglende studiekompetanse, grunnleggende ferdigheter og sosial utestenging. Derfor må fritak fra fag være absolutt siste utvei, og eleven må informeres grundig om hvilke konsekvenser fritaket kan få for muligheten til å få studiekompetanse.

I Stortingsmeldingen «Tett på», melder regjeringen at den vil be Utdanningsdirektoratet se til at regelverket for fritak i fag blir riktig forstått og fulgt opp i kommunene, og vurdere eventuelle justeringer i lovverket (s. 51). Unge funksjonshemmede ber om at den kommende Stortingsmeldingen om videregående skole følger opp dette, og leverer tiltak som begrenser adgangen til å gi fritak fra fag.

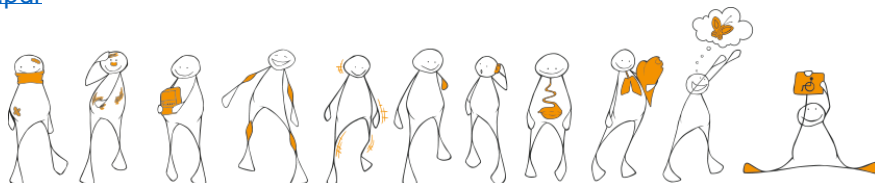
Fravær og frafall

Sluttevalueringen av fraværsgrensen viser at selv om grensen har fått fraværet i videregående skole ned for de fleste elevene, har den slått negativt ut for sårbare elever.³ Dette stemmer godt med vårt inntrykk. Våre erfaringer er at fraværsgrensen i videregående opplæring har særlig rammet elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom negativt. Vi støtter derfor forskernes anbefaling om å få på plass kompenserende tiltak for elever som fraværsgrensen har slått uheldig ut på.

Som nevnt ovenfor er frafallet i den videregående skolen betydelig høyere for elever med fysiske funksjonsnedsettelse. Samtidig mangler det oppdatert kunnskap for en bredere elevgruppe av funksjonshemmede elever, samt kunnskap om hvor skoen trykker. Vi ber derfor om at det settes i gang en kartlegging av status for frafallet blant elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom i videregående skole. Kartleggingen bør blant annet undersøke hvor stort frafallet er i dag, hva det er som

² Markussen, Eifred, Tone Cecilie Carlsten, Jens B. Grøgaard og Jørgen Smesrud, «... respekten for forskjelligheten ...»: En studie av spesialundervisning i videregående opplæring i Norge skoleåret 2018-2019, NIFU Rapport 2019:12

³ <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2020/evaluering-av-fravarsgrensen-sluttrapport.pdf>

fører til det høye frafallet for ulike grupper, og vurdere mulige tiltak som kan hindre frafall. Dette passer godt inn i regjeringens uttalte mål om at 9 av 10 elever skal fullføre videregående opplæring.

Læringer med funksjonsnedsettelse

Mange læringer med funksjonsnedsettelse sliter i dag med å få lærlingplass, fordi bedrifter tenker det vil være dyrt eller vanskelig å tilrettelegge for den enkelte. Selv om det fins en tilskuddsordning for bedrifter som tar imot læringer med funksjonsnedsettelse, er ordningen lite kjent. I tillegg har mange bedrifter og læringer behov for støtte og veiledning om hvilke tilretteleggingsmuligheter som trengs. Vi ber derfor om at det blir tatt en helhetlig kartlegging av situasjonen til læringer med funksjonsnedsettelse, og mulige tiltak som kan settes i verk.

3. Kommentarer til ulike deler av utvalgets forslag

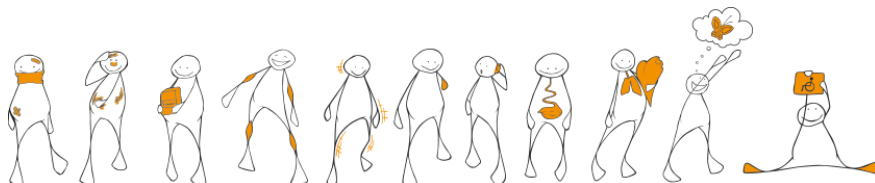
Kapittel 3 – Sluttkompetanse og kvalifisering

Unge funksjonshemmede er overordnet positiv til mange av grepene utvalget foreslår til å gjøre den videregående opplæringen mer fleksibel og tilpasset den enkeltes behov. Større grad av differensiering i opplæringstilbudet kan i mange tilfeller være et gode for elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom.

Samtidig er det flere fallgruver i gjennomføringen av forslagene i kapittel 3 som departementet bør ta særlig hensyn til. Det er viktig å unngå at man ved nivåinndelevne ender opp med å skape et A- og B-lag, hvor elever med et lavere faglig utgangspunkt blir stigmatisert eller får et dårligere tilbud utenfor det ordinære opplæringstilbudet. Mange elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom møter i dag lave forventninger, sosial utestengelse og tas ut av klassefelleskapet. Det er viktig at utvalgets forslag ikke bidrar til å forsterke dette. Lærere og fagpersoner som skal følge elevene må ha et ressursfokus, og ikke bare fokusere på problemene. Dette innebærer blant annet å løfte frem det elevene er gode på, og stille forventninger til at de kan oppnå det samme som alle andre elever.

Forslag nr. 1 og 7 (fullføringsrett)

Unge funksjonshemmede støtter utvalgets forslag om å utvide dagens rett til videregående opplæring til en rett til fullføring med studie- eller yrkeskompetanse, og å gå bort fra å knytte retten til tid. En lovfestet rett til fullføring skifter fokus over på å lage et opplæringsløp som flere elever mestrer og kommer seg gjennom. En forutsetning for at en slik fullføringsrett skal være effektiv, er likevel strukturelle endringer og et mer fleksibelt opplæringsløp i videregående skole som er tilpasset elevenes ulike forutsetninger. Her er det fremdeles en lang vei å gå i dag. Det vil derfor være viktig å bryte ned funksjonshemmende barrierer i videregående skole, og gi individuell tilrettelegging som treffer den enkelte elev.

Forslag nr. 9, 10, 31 og 32 (Delkompetanse og grunnkompetanse)

Unge funksjonshemmede støtter utvalgets forslag om å innføre delkompetanse for elever som avbryter videregående opplæring før de har gjennomført med full sluttkompetanse. Elever som av ulike grunner ikke gjennomfører videregående skole, har ofte oppnådd verdifull kompetanse selv om opplæringen har blitt avbrutt. Det er derfor positivt at disse elevene har et kompetansebevis å vise til.

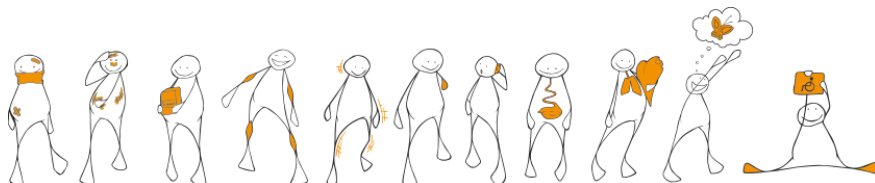
Slik vi ser det, er det positivt at det skilles tydeligere mellom elever som avbryter opplæringen underveis (delkompetanse) og elever som har et langsiktig mål som ligger under vitnemål, fag- eller svennebrev (grunnkompetanse). Vi vil likevel advare mot en utbredt bruk av disse ordningene. Delkompetanse og grunnkompetanse må ikke bli en hvilepute for videregående skoler til å unngå å tilrettelegge eller stille forventninger til elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom. Vi vil understreke at ordinær fullføring av opplæringsløpet med studiekompetanse eller yrkeskompetanse fortsatt må være målet for de aller fleste elevene. Gjennomføring av videregående opplæring danner grunnlaget for opptak til høyere utdanning og videre arbeidslivsdeltakelse. Det må derfor prioriteres å lage et mer tilpasset løp som flere elever klarer å gjennomføre.

Forslag nr. 11, 20 og 22 (Innføringsfag)

Utvalget foreslår å tilby obligatoriske innføringsfag i norsk, engelsk og matematikk for elever som ikke har et godt nok faglig nivå fra ungdomsskolen. Mange elever med funksjonsnedsettelse har et dårligere faglig utgangspunkt fra ungdomsskolen, blant annet fordi de ikke har fått nødvendig tilrettelegging. Et tilbud om innføringsfag kan under visse forutsetninger bidra til å heve det faglige nivået i overgangen til videregående skole for mange. Dette avhenger likevel av hvordan tilbudet gjennomføres i praksis. Det er derfor viktig at det utarbeides klare regler rundt hvem som skal motta innføringsfag, og hvordan fagene skal gjennomføres, slik at dette ikke blir en skjønnsmessig vurdering ved den enkelte skole.

Utvalget legger opp til at innføringsfagene organiseres i egne separate grupper. Vi vil advare mot en slik praksis. Vi er bekymret for at dette kan føre til økt segregering og sosial utestenging av elever med funksjonsnedsettelse. Det er derfor svært viktig at elevene som mottar innføringsfag får delta i det ordinære klasse miljøet fra første skoledag. En regel om at innføringsfag skal organiseres i separate grupper ivaretar heller ikke elevens egne ønsker godt nok. Vi mener eleven det er helt grunnleggende selv bør få være med på å medvirke på om hun/han får opplæring i eller utenfor klasserommet.

Unge funksjonshemmede er skeptisk til forslaget om å gjøre innføringsfag obligatorisk for elever som ikke har et godt nok faglig nivå, og at karakterer fra grunnskolen skal være bestemmende. En slik ordning tar ikke hensyn til den enkelte elevs egne behov og ønsker, og elevens rett til å bli hørt. I stedet bør innføringsfag være et tilbud til den enkelte elev som man selv kan velge. Det er viktig at eleven får

ha medbestemmelse både i avgjørelsen om man skal ta innføringsfag og hvordan opplæringen skal innrettes.

Forslag 12, 2 og 3 (Innretting etter kvalifikasjoner, gå i ulik takt)

Unge funksjonshemmede er positiv til utvalgets forslag om å innrette strukturen i den videregående opplæringen etter kvalifikasjoner basert på at elevene og lærlingene går i ulik takt. Utvalget foreslår å i større grad gi elever opplæring tilpasset deres faglige utgangspunkt, og at den enkeltes progresjon kan være ulik i ulike fag. Slik vi ser det, vil dette gi større grad av fleksibilitet, mestring og individuell tilpassning i den videregående opplæringen som særlig vil kunne være positivt for elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom.

Samtidig ber vi om at det tydeliggjøres hvordan individuell tilrettelegging og spesialundervisning skal passe inn i den nye strukturen. Dette er slik vi ser det ikke klart ut ifra utvalgets forslag. Selv om det er positivt med større grad av tilpassing av opplæringen for alle elever, har elever med tilretteleggingsbehov særskilte utfordringer som må adresseres.

Forslag 13 (Rett til ny opplæring i fag for elever som stryker)

Unge funksjonshemmede støtter forslaget om å gi rett til ny opplæring til elever som ikke består et fag. Flere elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom stryker i fag på grunn av manglende tilrettelegging. Det er derfor positivt at disse elevene får mulighet til å ta opp igjen fag slik at de kan fullføre videregående opplæring.

Kapittel 4 – Fagene og organiseringen av opplæringen

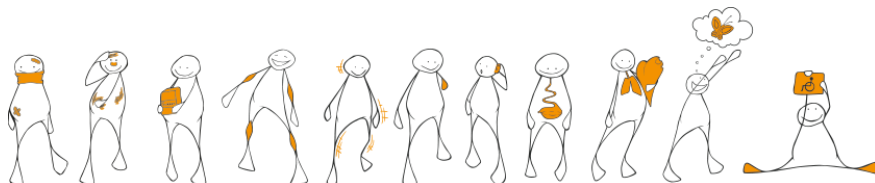
Forslag 21 (Utredning om nettbasert opplæring)

Unge funksjonshemmede støtter forslaget om å utrede en nasjonal eller regional organisering av nettbasert opplæring. Koronapandemien har illustrert behovet for å ha gode systemer for fjernundervisning i skolen. Mange elever med funksjonsnedsettelse har fått erfare de siste månedene at tekniske løsninger som tas i bruk i fjernundervisning ofte er mangelfulle når det kommer til tilgjengelighet. Vi ber derfor om at det som del av utredningen vurderes tiltak for å sikre universell utforming av læringsplattformer som tas i bruk ved fjernundervisning.

Kapittel 9 – Styring, roller og ansvar

Forslag 94 (Kompetansekrav til funksjoner på skolene)

Unge funksjonshemmede støtter utvalgets forslag om å vurdere å stille bestemte kompetansekrav knyttet til ulike funksjoner på skolene. Det bør bygges opp et lag rundt eleven som har grunnleggende kompetanse om tilrettelegging for elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom. Her er det fortsatt en lang vei å gå i dag.

Vi mener alle videregående skoler bør ha spesialpedagogisk kompetanse, og at det særlig er et behov for å stille strengere kompetansekrav når det kommer til spesialundervisning. Vi viser her også til vårt høringssvar til Opplæringslovutvalgets forslag om å skjerpe kompetansekravene for å gi spesialundervisning.

Det bør også stilles strengere krav til at rådgivningstjenesten har kompetanse om tilrettelegging og rådgivning av elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom. Vi viser til ytterligere kommentarer under forslag 97.

Forslag 95 (Oppfølgingstjenesten)

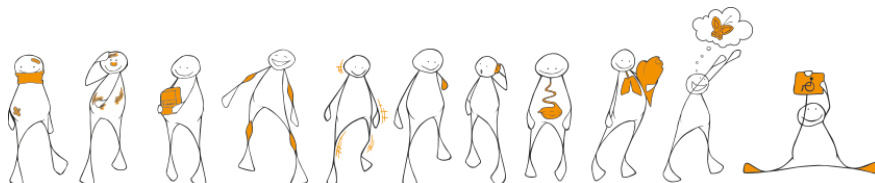
Unge funksjonshemmede støtter forslaget om å utvide oppfølgingstjenestens ansvar til å også jobbe forebyggende for å hindre at elever ikke gjennomfører videregående skole. Slik vi ser det vil dette kunne bidra til å hindre mange elever fra å falle fra videregående opplæring, og få nødvendig oppfølging mens de fremdeles er i opplæringsløpet. Vi støtter også at karriereveiledningen og oppfølgingstjenesten samarbeider tettere i sitt arbeid. Vi ber om at det vurderes om oppfølgingstjenesten bør få et særskilt ansvar for å følge opp elever som mottar spesialundervisning. Dette er en gruppe elever som er sterkt overrepresentert i frafallsstatistikken, og som ofte har behov for tettere oppfølging.

Forslag 96 (Kompetansekrav til lærere)

Utvalget foreslår å vurdere å stille større kompetansekrav til lærere i videregående skole. Unge funksjonshemmede støtter dette forslaget, ettersom lærernes faglige og pedagogiske kompetanse er svært viktig når det kommer til læring og skolemiljø. De aller fleste lærere vil møte elever med tilretteleggingsbehov, og bør ha kunnskap om mangfoldet blant elevenes behov. Unge funksjonshemmede mener derfor alle lærere i videregående skole bør ha grunnleggende kompetanse om tilrettelegging for elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom. Dette vil bidra til at lærerne i større grad evner å tilpasse den ordinære undervisningen til alle, og at vansker blir identifisert på et tidlig stadium. I tillegg til å stille større kompetansekrav, bør tilretteleggingskompetanse og kjennskap til spesialpedagogisk metode inn i lærerutdanningen.

Forslag 97 (Karriereveiledning)

Lied-utvalget forslår at fylkeskommunen bør få et større ansvar for å ivareta karriereveiledningen. Unge funksjonshemmede mener forslaget er positivt, men at dette bør gjelde både sosialpedagogisk rådgivning og utdannings- og yrkesrådgivning. Rådgivningstjenesten har stort potensiale når det kommer til å sikre gode overganger, skape mestring og hindre frafall i videregående. Dette gjelder særlig for elever med funksjonsnedsettelse, som ofte er avhengig av tettere oppfølging gjennom opplæringen og god informasjonsoverføring ved overganger. Samtidig mangler rådgivningstjenesten ofte kompetanse om tilrettelegging og rådgivning av elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom. Dette er en kompetanse vi mener bør styrkes.

Det er positivt at utvalget mener at fylkeskommunen må jobbe tettere opp mot kommunene og grunnskolene i arbeidet med karriereveiledning, og at informasjonsflyten må bli bedre. Mange elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom opplever en manglende koordinering av offentlige tjenester de er avhengig av for å delta i utdanning og arbeid. I tillegg må man ofte starte på nytt med å få på plass tilrettelegging ved overganger mellom ungdomsskole og videregående, samt mellom videregående og universitet/høyskole eller arbeid.

Unge funksjonshemmede mener at rådgivningstjenesten også bør samarbeide tettere med tilretteleggingskoordinatorene ved universitetene og høyskolene, for å sikre god og tidlig informasjonsdeling om tilretteleggingsbehov. Rådgivere bør i tillegg ha et tett samarbeid med NAV for informasjon om tilretteleggingsmuligheter under studier, samt jobbmuligheter for de som ikke ønsker å studere.

Forslag 100 (Fagråd for studieretninger og høyere utdanning) og forslag 102 (Nettverk og strukturer for samarbeid)

Unge funksjonshemmede er positiv til forslaget om å etablere et nasjonalt faglig råd for studieretninger og høyere utdanning. Det samme gjelder forslaget om å utvikle nettverk og faste strukturer for samarbeid mellom videregående skoler, regionale høyere utdanningsinstitusjoner og andre kompetansemiljøer. I dag er det et stort behov for å styrke samarbeidet mellom videregående skoler, høyere utdanningsinstitusjoner, og arbeidslivet. Vi ber om at disse samarbeidsarenaene også får i sitt mandat å jobbe for bedre overganger mellom videregående skole og høyere utdanning, særlig med tanke på informasjonsoverføring om tilretteleggingsbehov. I tillegg mener vi det er viktig at NAV, som sitter på store deler av tilretteleggingsvirkemidlene, tas med inn i samarbeidet.

4. Avslutning

Unge funksjonshemmede ønsker departementet lykke til i den videre oppfølgingen av NOU-en i etterkant av høringsrunden. Ta gjerne kontakt om det skulle være spørsmål rundt vårt hørings svar. Vi bistår gjerne i det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

Leif-Ove Hansen
Generalsekretær, Unge funksjonshemmede
leif-ove@ungefunksjonshemmede.no
472 91 805

